

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2021

**EKONOMIE V1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 20 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

- 1.1.1 B amplitude ✓✓
- 1.1.2 A faktor ✓✓
- 1.1.3 C ad valorem ✓✓
- 1.1.4 B depresieer die R teen die \$ ✓✓
- 1.1.5 D fiskale ✓✓
- 1.1.6 D veredeling ✓✓
- 1.1.7 C 3–6% ✓✓
- 1.1.8 A Wêreldbank ✓✓ (8 x 2) (16)

1.2 PAS ITEMS

- 1.2.1 F die verskil tussen wat 'n land uitvoer, insluitende goud en wat die land invoer ✓
- 1.2.2 C produsente en verbruikers kan goedere en dienste van enige plek in die wêreld koop sonder die inmenging van die regering ✓
- 1.2.3 H die beweging van goedere, dienste en produksiefaktore onder die deelnemers aan die ekonomie. ✓
- 1.2.4 A ingebed in vraag- en aanbod beleide. ✓
- 1.2.5 D toon verhouding tussen belastingkoerse en belasting inkome ✓
- 1.2.6 B verhoog potensiaal vir grootskaalse produksie ✓
- 1.2.7 E die terugkeer van grond aan diegene wat dit verloor het weens diskriminerende wette ✓
- 1.2.8 G bereken deur die reële BBP te deel deur die aantal in diens geneemde werkers ✓ (8 x 1) (8)

1.3 GEE EEN BEGRIP

1.3.1 Ekonomiese kringloop ✓

1.3.2 Resessie ✓

1.3.3 Nasionalisasie ✓

1.3.4 Globalisasie / Internasionale handel ✓

1.3.5 Ruimtelike Ontwikkelings Inisiatiewe ✓

1.3.6 Ekonomiese Aktiewe Bevolking ✓ (6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord TWEE van die drie vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE

2.1 2.1.1 **Noem enige TWEE probleme van openbare sektor voorsiening.**

- Aanspreeklikheid ✓
  - Doeltreffendheid ✓
  - Assessering van behoeftes ✓
  - Prysbeleid ✓
  - Parastatale ✓
  - Privatisasie / Nasionalisasie ✓
- (Enige 2 x 1) (2)

2.1.2 **Waarom is die aangaan van lenings nie 'n langtermyn-oplossing fundamentele betalingsbalans(BOP)-onewewigtigheid nie?**

- Dit is omdat lenings op die lang termyn onvolhoubaar is en lande met hoë rentekoersbetalings belas sal word ✓✓
  - Lande met groot rentebetalings sal waarskynlik nie aan hul belegging bestee nie ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (Enige 1 x 2) (2)

2.2 DATARESPONS

2.2.1 **Gee EEN voorbeeld van 'n inspuiting.**

- Investering ✓
  - Staatsbesteding ✓
  - Uitvoere ✓
- (Enige 1 x 1) (1)

2.2.2 **Gee 'n formule om totale besteding in 'n oop ekonomie te bereken.**

- Totale besteding $(E) = C + I + G + X - M$ ✓
- (1)

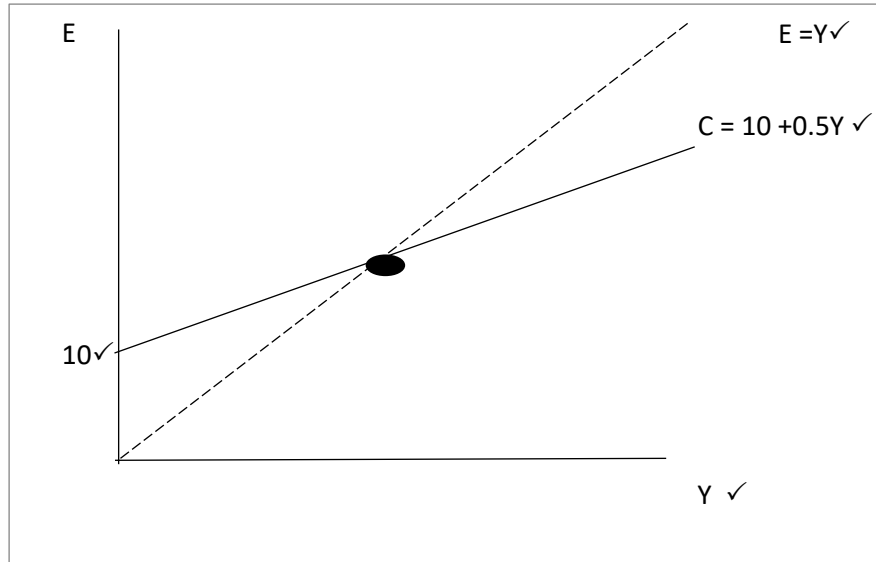
2.2.3 **Omskryf kortliks die begrip *inspuiting*.**

- 'n Inspuiting is die toevoeging van addisionele geld in die ekonomie deur investering (I), staatsbesteding (G), en verdienste uit uitvoere (X). ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (2)

2.2.4 **Wat is die uitwerking op nasionale inkome as inspuittings minder as lekkasies is?**

- Die nasionale inkome neem af. ✓✓ (2)

2.2.5 **Veronderstel die bestedingsfunksie (E) = 10 + 0.5Y. Teken 'n 45° grafiek, met volledige byskrifte, om die bestedingsfunksie aan te dui.**

Korrekte posisionering en byskrifte van 45° = 1 punt
 Korrekte byskrif van die vertikale snypunt = 1 punt
 Korrekte teken en byskrifte van die bestedings funksie = 1 punt
 Korrekte byskrifte van die asse = 1 punt (4)

2.3 DATARESPONS

2.3.1 **Gee 'n voorbeeld van 'n leidende aanwyser.**

- Advertensies vir werk / voorraad / verkope ✓ (1)

2.3.2 **Watter fase van 'n sakesiklus het die hoogste werkloosheidskoers?**

- Depressie ✓ (1)

2.3.3 **Omskryf kortliks die begrip sakesiklus.**

- Sakesiklus is 'n opeenvolgende periode van stygende en dalende ekonomiese aktiwiteit. ✓✓
 (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.) (2)

2.3.4 **Verduidelik die Keynesiaanse benadering/verduideliking van sakesiklusse.**

Die Keynesiaanse benadering is van mening dat markte inherent onstabiel is en daarom mag inmenging van die regering dalk vereis word. Die prysmeganisme misluk om die vraag en aanbod in markte te koördineer en dit lei tot 'n toename in opswaaie en afswaai. ✓✓ (2)

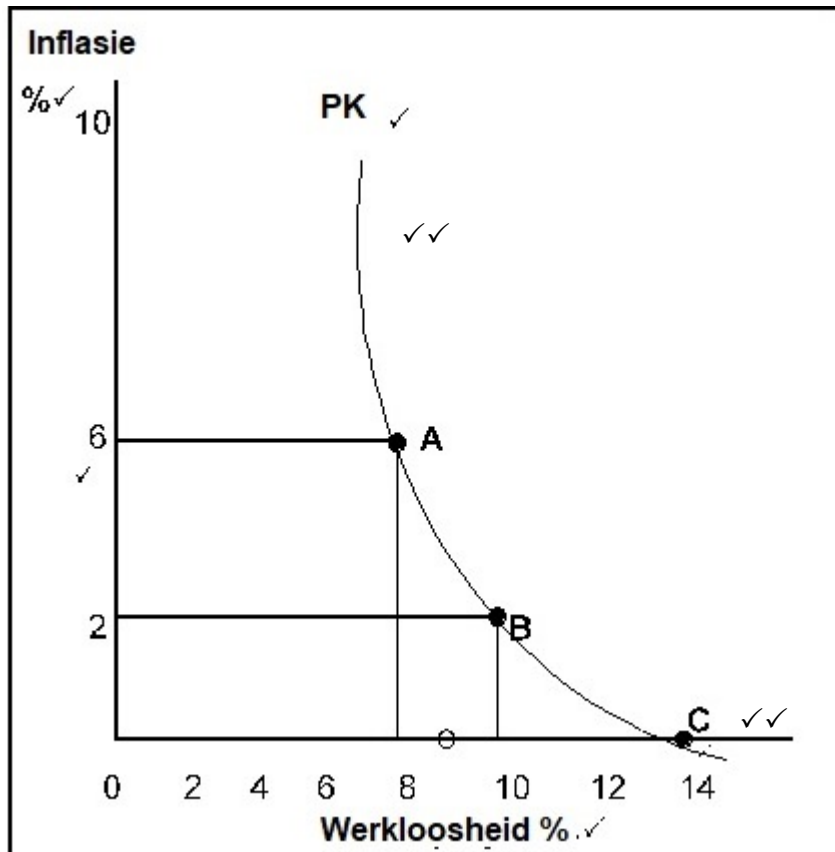
2.3.5 **Hoe kan die Suid-Afrikaanse Reserwebank voorkom dat die ekonomie 'n trog bereik?**

Die Reserwebank kan:

- die rentekoers (repokoers) afwaarts aanpas, wat lenings en krediet goedkoper sal maak en totale vraag sal stimuleer. ✓✓
  - die kontantreserwe vereistes verlaag ten einde geld meer beskikbaar te maak aan banke, vir lenings. ✓✓
  - sekuriteite in die ope mark koop om geld beskikbaar te maak vir lenings (ope mark transaksies) ✓✓
  - kommersiële banke oortuig om verantwoordelik op te tree. ✓✓
  - die geldvoorraad verhoog. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 2 x 2) (4)

2.4 **Teken 'n grafiek, met volledige byskrifte, om die verhouding tussen inflasie en werkloosheid aan te dui.**

Puntetoekenning:

Korrekte vorm en posisionering van PK = 2 punte

Byskrif van PK = 1 punt

Korrekte byskrifte van asse = 2 punte

Byskrif op as = 1 punt

Identifikasie van natuurlike werkloosheidskoers se punt = 2 punte

(8)

2.5 Assessee die beperkings van die vergelykende voordeel teorie vir lande wat betrokke is in internasionale handel.

Die vergelykende voordeel-teorie word gekritiseer as gevolg van die volgende beperkinge:

- Vervoerkoste, tariewe en wisselkoerse mag die relatiewe prys van goedere verander en dit mag die vergelykende voordele tussen lande verdraai. ✓✓ / Vervoerkoste mag dalk swaarder weeg as enige vergelykende voordeel. ✓✓
  - Verhoogde spesialisasie mag lei tot dis-ekonomieë van skaalvoordele. ✓✓
  - Regerings mag handel beperk. ✓✓
  - Onvolmaakte mededinging mag daartoe lei dat pryse verskil van die geleentheidskoste verhoudings. ✓✓
  - Die vergelykende voordeel-teorie neem nie sommige van die meer dinamiese elemente van wêreldhandel in ag nie ✓✓ byvoorbeeld kapitaal mag dalk buite die veld van die teorie val.
  - Wins uit handel beteken nie dat elke liewe persoon beter daaraan toe sal wees nie ✓✓ – werkers in nie-mededingende nywerhede mag sukkel om werkseleenthede in nuwe industrieë te verkry. ✓✓
  - Dit neem nie die kompleksiteit van wêreldhandel in ag nie, waar daar in die werklike wêreld met veelvuldige goedere en dienste tussen verskillende lande handel gedryf word. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(8)
[40]

VRAAG 3: EKONOMIESE STREWES

- 3.1 3.1.1 **Noem enige TWEE aanwysers met betrekking tot die aanbod van geld.**
- M1 ✓
  - M2 ✓
  - M3 ✓
- (Enige 2 x 1) (2)
- 3.1.2 **Hoe help onderwys met sosiale ontwikkeling?**
- Onderwys as 'n leerproses en uitbreidende kultuur, dra opvoeding by tot die verbetering van die menslike toestand deur beter kennis, gesondheid, leef toestande, sosiale gelykheid en produktiwiteit. ✓✓
  - Dit is 'n sentrale instrument vir sosiale vooruitgang. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (Enige 1 x 2) (2)
- 3.2 **DATARESPONS**
- 3.2.1 **Gee die formule om per capita inkome te bereken.**
- $BBP/$ bevolking ✓
- (1)
- 3.2.2 **Identifiseer 'verdeel' verwag 'n langer lewensverwagting?**
- Noord ✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (1)
- 3.2.3 **Omskryf kortliks die begrip *Noord-Suid verdeel*.**
- Verwys na die ontwikkelde lande in die Noordelike Halfrond en die ontwikkelende lande in die Suidelike Halfrond. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (2)
- 3.2.4 **Vergelyk die armoede-vlakke van die Noord en Suid lande.**
- Die Noord verdeel het baie lae vlakke van armoede en in die Suid verdeel lewe die bevolking onder die armoede lyn. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (Enige 1 x 2) (2)

3.2.5 Hoe beïnvloed lande in die ‘suid-verdeel’ die omgewing negatief?

Lande in die ‘suide’ beïnvloed die omgewing negatief deur:

- betrokke te raak in produksiemetodes wat nie omgewingsvriendelik is nie. ✓✓
- nie omgewingsregulasies in te stel nie. ✓✓
- op landbou te fokus, wat die natuurlike hulpbronne, soos byvoorbeeld grond en water uitput. ✓✓
- nie oor oplossings vir die bewaring van water te beskik nie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 2 x 2) (4)

3.3 DATARESPONS

3.3.1 Identifiseer ’n aanwyser met betrekking tot rentekoerse.

- Terug koopkoers / repo koers ✓ (1)

3.3.2 Noem die soort wisselkoers-stelsel wat in Suid-Afrika gebruik word?

- Vry-swewende wisselkoers-stelsel ✓ (1)

3.3.3 Omskryf kortliks die begrip *prima uitleenkoers*.

Die prima uitleenkoers is die rente wat kommersiële banke hef op hulle mees kredietwaardige korporatiewe kliënte. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.) (2)

3.3.4 Hoekom is dit belangrik is vir die regering om die prestasie van die ekonomie te assesseeer.

- Om in staat te wees om ingeligte besluite te neem vir beplannings doeleindes en die samestelling van beleide ten einde die ekonomie te verbeter. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.) (2)

3.3.5 Hoe sal ’n styging in die repokoers verbruiksbesteding beïnvloed?

- Hoër rentekoerse beteken dat verbruikers nie oor soveel besteebare inkomme beskik nie en moet sny aan hulle besteding. ✓✓
- Soos wat rentekoerse styg, sal verband pryse afneem. ✓✓
- Hoe langer die tydperk van die verband, hoe meer sal dit fluktueer in verhouding tot die rentekoerse. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 2 x 2) (4)

3.4 **Bespreek *tariewe* en *kwotas* as metodes van invoervervanging.**

Tariewe

- Doeanebelasting en invoerbelasting is belastings op ingevoerde goedere. ✓✓
- Dit kan ad valorem (% gebaseer op die waarde) of spesifiek wees op sekere goedere. ✓✓
- Pryse op ingevoerde goedere styg dan vir binnelandse verbruikers en hulle is dan geneig om hulle vraag na ingevoerde goedere te verskuif na 'n vraag na plaaslik geproduseerde produkte (goedere). ✓✓

(Enige 2 x 2)

Kwotas

- Beperkings word op die aanbod van goedere en dienste geplaas. ✓✓
- Aanbod word verlaag en die pryse neem toe. ✓✓
- Buitelandse ondernemings word bevoordeel as die vraag na hulle produkte hoog bly. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.) (Enige 2 x 2) (8)

3.5 **Hoe kan die *Uitgebreide Openbare Werke Program* tot 'n daling in die werkloosheidskoers bydra?**

UOWP kan gebruik word deur:

- Investering op (arbeidsintensiewe) infrastrukturele ontwikkeling terwyl werksgeleenthede geskep word. ✓✓
- Verskaffing van vaardighede wat die gemeenskappe kan help om hulself geskik te maak om in diens geneem te word. ✓✓
- Bied aan gewone landsburgers die geleentheid om hulle eie besigheid op die been te bring deur vaardighede te verkry uit hierdie programme. ✓✓
- Verskaf werkers met 'n kombinasie van werkservaring en opleiding. ✓✓
- Verbeter die lewens van Suid-Afrikaners deur bates vir die gemeenskap te bou en in stand te hou en ook deur dienste te lewer aan die gemeenskappe. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(8)
[40]

VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES

4.1 4.1.1 **Noem enige TWEE aansporings wat die SA regering aanwend om nywerheidsontwikkeling te verbeter.**

- Klein Sakeonderneming Ondersteunings Program ✓
  - SEDA Tegnologie Program (STP) ✓
  - Vaardigheid Ondersteunings Program (VOP) ✓
  - Kritiese Infrastruktuur Fasiliteite ✓
  - Doeane vrye aansporings ✓
  - Buitelandse investering aansporings ✓
  - Strategiese Investerings Program ✓
  - Dienste aan Sake Prosesse ✓
- (Enige 2 x 1) (2)

4.1.2 **Hoe kan 'n land die ruilvoet verbeter?**

Die land kan die ruilvoet verbeter deur:

- die kwaliteit van uitvoere te verhoog sodat dit op dieselfde vlak is as dié van hulle mededingers in die internasionale mark. ✓✓
  - die waarde van uitvoere in vergelyking met invoere te verhoog sodat die handelsbalans meer positief kan wees. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 1 x 2) (2)

4.2 **DATARESPONS**

4.2.1 **Gee EEN voorbeeld van belastings op produkte.**

- BTW ✓
  - Belastings op invoere ✓
  - Belastings op uitvoere ✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (1)

4.2.2 **Identifiseer die metode wat gebruik is om die BBP te bereken.**

Inkome metode ✓

(1)

4.2.3 **Omskryf kortliks die begrip *verbruik van vaste kapitaal*.**

- Dit is die vermindering in die waarde van vaste bates wat plaasvind gedurende die produksieproses. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (2)

4.2.4 **Bedaal die waarde van A hierbo?**

- R4 523 581 ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)
- (2)

4.2.5 Hoekom verskaf die regering subsidies op produkte?

- Om sekere produkte meer bekostigbaar te maak. ✓✓
bv. bruinbrood. ✓
- Om produksie te verhoog ✓✓
- Om uitvoere te verhoog ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 2 x 2) (4)

4.3 DATARESPONS

4.3.1 Noem enige ander voorbeeld van 'n basiese diens.

- Vullisverwydering ✓
- Elektrisiteit ✓
- Sanitasie ✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 1 x 1) (1)

4.3.2 Dui die persentasie Suid -Afrikaanse huishoudings aan wat nie toegang tot verbeterde waterbronne het nie.

- 11,8% ✓

(1)

4.3.3 Omskryf kortliks die begrip *sosiale aanwyser*.

- Maatreëls wat ekonome gebruik om die prestasie van 'n land te meet kragtens die sosiale-welstand van sy landsburgers. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 1 x 2) (2)

4.3.4 Watter maatreëls kan gebruik word om in 'n voldoende aanbod van water vir Suid-Afrika te voorsien?

- Voed mense op om verbruik en leefstyle te verander. ✓✓
- Vind nuwe tegnologieë vir waterbewaring uit. ✓✓
- Herwin afvalwater. ✓✓
- Verbeter besproeiing- en landbou praktyke. ✓✓
- Stel 'n toepaslike prys vas vir water. ✓✓
- Ontwikkel energie doeltreffende ontsouting aanlegte. ✓✓
- Verbeter die infrastruktuur wat nodig is vir verspreiding. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 1 x 2) (2)

4.3.5 Hoe suksesvol is die Suid-Afrikaanse regering in die lewering van dienste as 'n sosiale aanwyser?

Suksesse:

- Die Nasionale Elektrisiteit Reguleerder rapporteer dat 85,4% van huishoudings in Suid-Afrika toegang tot elektrisiteit in 2013 gehad het. Die syfer was 83,5% in 2010. ✓✓

- Ongeveer 66% van huishoudings in Suid-Afrika het toegang tot weeklikse vullisverwydering deur plaaslike owerhede. ✓✓
- 89% van Suid-Afrikaners het toegang tot skoon water gehad in 2013 ✓✓
- In Suid-Afrika, behels gratis basiese water 6 000 liter per huishouding, per maand. ✓✓
- 77,9% van huishoudings in Suid-Afrika het in 2013 toegang gehad tot basiese sanitasie. ✓✓
- Dit sluit in spoeltoilette, chemiese toilette en put toilette met ventilasie pype. ✓✓

Mislukkings:

- Die land word tans uitgedaag deur onwettige elektrisiteit koppeling en kragonderbrekings. ✓✓
- Munisipaliteite misluk in hul poging om vullis te verwyder, soos wat daar van hulle verwag word. ✓✓
- Daar is steeds gebiede in Suid-Afrika wat emmer toilette gebruik sonder voldoende ventilasie stelsels. ✓✓
- Sommige gebiede in die land staar ernstige water uitdagings in die gesig, waar mense en diere toegang tot dieselfde besmette waterbronne het. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Enige 2 x 2) (4)

4.4 **Bespreek kortliks die voorkoming van storting ('dumping') en beskerming van natuurlike hulpbronne as argumente ten gunste van beskerming.**

Voorkoming van storting ('dumping')

- Sommige lande verkoop hulle surplusgoedere in 'n ander land teen 'n laer prys as wat dit hulle kos om die goedere te produseer. ✓✓
- Plaaslike produsente kan nie meeding nie en hulle fabriek mag sluit. ✓✓
- Oor die langtermyn, sal konstante laer pryse in vergelyking met dié van plaaslike pryse, die plaaslike nywerhede uit besigheid uit dwing en dit sal buitelandse besighede toelaat om hulself as 'n monopolie te vestig. ✓✓
- Hierdie buitelandse monopolieë sal dan kort daarna hulle pryse verhoog en sodoende verbruikers uitbuit. ✓✓ (2 x 2)

Beskerming van natuurlike hulpbronne

- Vryhandel kan maklik natuurlike hulpbronne uitput. ✓✓
- Daarom is beskerming nodig om plaaslike nywerhede te beskerm asook inheemse kennisstelsels, sodat hulle kan oorleef. ✓✓
- Die Suid-Afrikaanse regering het stappe geneem om Rooibostee te beskerm as natuurlike hulpbron en hulle beskerm inheemse kennis wat toelaat dat die hoodia plant gebruik word vir medisinale doele. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.) (2 x 2) (8)

4.5 **Hoe kan die Reserwebank die tekort op die betalingsbalans doeltreffend verminder.**

Die tekort kan verminder word deur:

- Die land aan te moedig, wanneer daar 'n tekort ervaar word, om geld te leen van ander lande. ✓✓
  - Leen: 'n land het in elk geval nie 'n langtermyn oplossing vir die fundamentele betalingsbalans onewewigtigheid nie. ✓✓
  - Leen by die Internasionale Monetêre Fonds (IMF), as 'n lidland, in die geval van 'n fundamentele onewewigtigheid. ✓✓
  - 'n Verhoging in rentekoerse sal besteding laat daal en dit sluit invoere in. ✓✓
  - Gebruik aanbodkant beleid om mededinging in die plaaslike bedryf en uitvoere te verbeter. ✓✓
  - Byvoorbeeld, as die regering streef na 'n beleid vir privatisering en deregulering, mag dit help om die doeltreffendheid van die ekonomie te verhoog, as gevolg van die winsmotief in die privaat sektor. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(8)
[40]

AFDELING C

VRAAG 5: MAKRO EKONOMIE

- **Bespreek in detail die rede(s) vir openbare sektor mislukking. (26 punte)**
- **Assesseer hoe ondoeltreffendheid, wat bydra tot openbare sektor mislukking, opgelos kan word. (10 punte)**

INLEIDING

- Openbare sektor mislukking vind plaas wanneer die regering misluk om die ekonomie en die hulpbronne onder sy beheer, optimaal te bestuur. / Openbare sektor mislukking kan beskou word as 'n mislukking van die regering om sy doelwitte te bereik. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike inleiding.) (2)

HOOFGEDEELTE

Bestuur mislukking ✓

- Onkunde, bv. implementeer van botsende beleide of verkeerde beleide. ✓✓
- Onbevoegdheid, dit is die gebrek aan vaardigheid of vermoë om 'n taak behoorlik te doen. ✓✓ Dit mag wees as gevolg van onvoldoende kwalifikasies, gebrek aan opleiding, ondervinding en 'n apatiese houding. ✓✓
- Dit mag tot verkeerde besluitneming en lae produktiwiteit lei. ✓✓
- Korrupsie bv. uitbuiting van 'n persoon se posisie vir persoonlike gewin. ✓✓
Aanvaar van omkoopgeld/-geskenke, pleeg van bedrog, nepotisme, oneerlike gedrag en deur diskriminerend op te tree. ✓✓
- Bevordering van eiebelang ✓ wat verwys na die gedrag wat die welvaart van iemand verbeter ten koste van die welvaart van andere. ✓✓

Apatie ✓

- Suksesvolle openbare produksie maak op langtermyn aanspreeklikheid staat. ✓✓
- Dit is nie altyd maklik om die openbare sektor verantwoordelik te hou nie, as gevolg van die groot arbeidsmag in die verskillende departemente. ✓✓
- Swak aanspreeklikheid kan lei tot ondoeltreffendheid soos korrupsie en swak dienslewering. ✓✓
- Mense wat in diens van die staat is, dien nie altyd die belang van die publiek nie. ✓✓
- Hulle is daarop uit om hulle salarisse, status en mag te maksimeer en daar word nie van hulle verwag om 'n wins en verlies staat op te stel nie. ✓✓
- Hulle is begroting aangedrewe. ✓✓
- Swak aanspreeklikheid is die gevolg van lae motivering, swak opleiding en 'n gebrek aan bevoegdheid. ✓✓

Gebrek aan motivering ✓

- Voorste linie werkers ontvang selde aansporings vir suksesvolle dienslewering. ✓✓
- Daar is baie min voorskrifte vir diens kwaliteit of kwantiteit. ✓✓
- Daar bestaan geen meting van doeltreffendheid of produktiwiteit nie en daar is weinig vergoeding en strawwe daarvoor. ✓✓
- Daar is nie genoeg stelsels in plek om dienste wat deur regeringsbeampte gelewer word, te evalueer nie. ✓✓
- Die verskaffer monitor slegs insette en nakoming van prosesse en prosedures. ✓✓
- Dit lei tot beperkte dienste wat van 'n swak gehalte en duur is en tot staatsdepartemente wat ondoeltreffend en oneffektief is. ✓✓

Burokrasie ✓✓

(amptelike reëls en prosedures) ✓

- Burokrasie maak beleide: dit neem lank om te implementeer of dit word nie suksesvol geïmplementeer nie. ✓✓
- Beamptes mag dalk fokus op korrekte prosedures en reëls en nie omgee oor kwaliteit nie (bv. die aantal pasiënte waarna omgesien word) ✓✓ en kwaliteit van diens (bv. verduideliking van die gebruik van medisyne). ✓ Sommige mag selfs onsensitief wees tot die behoeftes van hulle kliënte. ✓✓
- As gevolg van eiebelang, kan burokrate beleide manipuleer om hulself te bevoordeel ten koste van ander mense. ✓✓

Politici ✓

- Politici is geneig om beleide te bevorder en spandeer geld op projekte solank as wat hulle net stemme kry inruil daarvoor. ✓✓
- Hierdie beleide mag dalk die ondoeltreffende toekenning van hulpbronne behels. ✓✓
- Politici kan ook hulle eie belange dien deur middel van korrupsie, persoonlike en verskuilde agendas en suspisieuse motiewe. ✓✓

Strukturele swakpunte ✓

- Doelwitte word nie bereik nie. ✓✓
- Byvoorbeeld, volle indiensname en behuising vir almal is nie realisties nie en is onbereikbare doelwitte. ✓✓
- Sommige doelwitte mag dalk teen mekaar werk en daartoe lei dat die regering nie sy makro-ekonomiese doelwitte bereik nie. ✓✓
- Bv. as die regering inkome en rykdom té aggressief herversprei, kan ekonomiese groei en ontwikkeling oor die langtermyn skade ly. ✓✓

Spesiale belangegroepe ✓

- Groepe soos vakbonde en sakegroepe kan ook lei tot regerings mislukking. ✓✓
- Vakbonde kan die regering beïnvloed om sekere wette af te vaardig wat tot voordeel van hulle lede kan wees. ✓✓
- Sakegroepe kan, byvoorbeeld, die regering beïnvloed om hulle te voorsien van winsgewende kontrakte en gunstige regulasies. ✓✓
- Hulle kan ook die regering beïnvloed om hulpbronne te versprei sodat hulle kan voordeel trek ten koste van die land. ✓✓

Assesseer hoe ondoeltreffendheid, wat bydra tot openbare sektor mislukking, opgelos kan word.

- Belastingbetalers se geld kan aangewend word om die optimale toewysing van hulpbronne te verseker ✓✓ bv. subsidieer studente se onderrig gelde op meriete. ✓
- Beskerming van nywerhede wat van strategiese belang is ✓✓ bv. die tekstielbedryf wat arbeidsintensief is. ✓
- Monitor besteding van regeringsfondse aan sosiale dienste, wat begrotings verwant is, ten einde nepotisme en korrupsie te vermy. ✓✓
- Stel strukture en beleide in plek om direk om te sien na die omgewing. ✓✓ bv. vermeerder die aantal sekuriteitsbeamptes om die uitwissing van diere, bv. renosters, te voorkom. ✓
- Sien indirek om na die omgewing deur middel van programme wat die gemeenskappe bewus maak van die toestand van die omgewing. ✓✓ bv. meer omgewingsprogramme op die TV en op die grondvlak. ✓
- Menseregte moet eerbiedig word ten einde samewerking te verseker op alle vlakke van die regering. ✓✓
- Verminder burokrasie deur te investeer in moderne stelsels, soos byvoorbeeld IT stelsels. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike oplossing wat verband hou met burokrasie, onbevoegdheid en korrupsie.)

(10)

SLOT

- Die Suid-Afrikaanse regering se laaste groeiplan, die Ekonomiese Herkonstruksie en Herstel Plan (EHHP) van 2020, het getoon dat weinig korttermyn doelwitte bereik is en met vordering wat hoofsaaklik diagnosties was, bv. sameroeping van komitees, fondse en verhoogde regeringsindiensname. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike slot.)

(2)

[40]

VRAAG 6: EKONOMIESE STREWES

- **Bespreek in detail Suid-Afrika se inisiatiewe ten opsigte van streekontwikkeling. (26 punte)**
- **Evalueer die sukses van Suid-Afrika se streekontwikkelings beleide kragtens internasionale maatstawwe. (10 punte)**

INLEIDING

Streekontwikkeling verwys na beleide wat daarop gemik is om die ekonomiese lewensonderhoud van spesifieke areas of gebied te verbeter. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike inleiding.)

HOOFGEDEELTE

Spesiale ekonomiese sones (SES'e) ✓

- Hierdie is geografiese gebiede van 'n land wat uitgesit is vir spesifiek geteikende ekonomiese aktiwiteite. ✓✓
- Hierdie aktiwiteite word ondersteun deur spesiale reëlings wat wette en ondersteuningstelsels mag insluit wat nywerheidsontwikkeling ondersteun. ✓✓
- Hulle het ten doel om die vervaardigingsektor uit te brei. ✓✓
- Dit skep addisionele industriële gebiede sodat die nasionale nywerheidsbasis streeksgewys kan diversifiseer. ✓✓
- Hierdie gebiede mag aansporings geniet soos belastingverligting en ondersteuningstelsels om nywerheidsontwikkeling te bevorder. ✓✓
- Daar is planne om belasting te verminder na 15% as 'n aansporing om nuwe nywerhede te lok. ✓✓
- Die doel met die vestiging van 'n SES is om die volgende te lok:
  - slegs nuwe besighede ✓
  - ondernemings wat 'n nuwe produkreeks ontwikkel ✓
  - ondernemings wat hulle aantal produkte uitbrei ✓
- Die DHN het aangedui dat die bestaande NOS'e, waar spesiale belasting aansporings nie geld nie, geïnkorporeer sal word by SES'e. ✓✓
- Dit skep 'n basis vir 'n breër reeks industriële parke en verskaf ekonomiese infrastruktuur en bevorder werkskepping. ✓✓

Gange / korridors ✓

- Korridors in Suid-Afrika is ruimtelike gebiede wat spesifieke voordele bied aan mynwese, vervaardiging en ander besighede. ✓✓
- Die voordele sluit ook in die teenwoordigheid van bestaande infrastruktuur en die spesialisasie van produkte en dienste. ✓✓
- Hierdie korridors is ontwikkelingsareas binne Suid-Afrika en is die ontwikkelings prioriteit van die ontwikkelingsagente. ✓✓
- Die DHN verskaf hulp ter ondersteuning van die ontwikkeling van korridors. ✓✓
- Die Maputo Korridor, wat in Gauteng begin en deur Mpumalanga strek tot by die Maputo hawe, bied geleenthede aan die vervoer nywerheid of die Phalaborwa sub-korridor in die Limpopo Provinsie bied geleenthede vir die mynwese en verwante aktiwiteite. ✓✓

(8)

Ruimtelike Ontwikkelings Inisiatiewe (ROI) ✓

- Dit is 'n gebied met hoë vlakke van werkloosheid en armoede wat deur die regering geïdentifiseer is vir 'n gekoördineerde poging om die ekonomiese potensiaal van die gebied te ontwikkel. ✓✓
- Die gebied wat gekies word as 'n ROI moet onderontwikkeld wees en die potensiaal hê vir volhoubare groei. ✓✓
- Die ontwikkeling fokus op hoë vlak ondersteuning in gebiede waar sosio-ekonomiese toestande gekonsentreerde regeringsbystand benodig. ✓✓
- Hierdie inisiatiewe help om ekonomiese aktiwiteit eweredig oor die land te versprei. ✓✓
- Alle investering is gebaseer op openbare-private vennootskappe. ✓✓
- Dit is 'n regering strategie van investering wat die Department van Handel en Nywerheid (DHN) betrek asook die Departement van Vervoer (DvV). ✓✓
- Dit fokus op die aandag van die regering wat strek oor nasionale, provinsiale en plaaslike regeringsvlakke ten einde te verseker dat investering versnel word ✓✓ en dat daar die maksimum sinergie tussen die verskeie soorte investering heers. ✓✓
- Daar word van hierdie projekte verwag om nuwe werksgeleenthede te skep vêr in die toekoms in. ✓✓
- Die sukses van hierdie projekte hang af van 'n sterk beweging na internasionale mededingendheid, streeksamewerking en 'n meer gediversifiseerde basis vir eienaarskap. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

Nywerheidsontwikkeling Sones ✓

- Dit is 'n doelgerigte geboude nywerheids perseel, wat fisies omhein is en grens aan 'n internasionale hawe of lughawe, met belastingvrye aansporings. ✓✓
- Dit was ontwerp om internasionale mededingendheid in SA se vervaardigingsektor aan te moedig. ✓✓
- NOS'e val buite plaaslike doeane sones en daarom is dit by magte om items vry van doeane- en handelsbepelings in te voer en dan weer hulle goedere uit te voer. ✓✓
- Hulle is ontwerp om nuwe investering in uitvoer gedrewe nywerhede te lok. Daardeur word uitvoere, ekonomiese groei en ontwikkeling aangemoedig. ✓✓
- NOS'e is die verantwoordelikheid van die provinsiale en plaaslike regering. ✓✓
- Besighede ontwikkel rondom die NOS'e (bankwese, personeel, versekering, ouditeurs, IT, kommunikasie, akkommodasie, spyseniering, inkopies, vervoer). ✓✓
- NOS'e versterk en stimuleer ekonomieë in hulle onmiddellike omgewings. ✓✓
- Elke NOS bied direkte skakels aan internasionale hawens en lughawens, wêreldklas infrastruktuur, 'n nulkoers BTW op die aanbod van Suid-Afrikaanse bronne, regering aansporing skemas, verminderde belasting op sommige produkte en toegang tot die nuutste inligting. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

(Ken 'n maksimum van 8 punte toe indien feite/voorbeelde slegs gelys words)

(Maks. 26)

ADDISIONELE GEDEELTE

Evalueer die sukses van Suid-Afrika se streekontwikkelings beleide kragtens internasionale maatstawwe.

SA was suksesvol in sy Streekontwikkelingsbeleide omdat:

- ingrypings in nywerhede gebaseer is op gesonde ekonomiese navorsing en ontleding wat lei tot groei-formulering van Nasionale Industriële Beleidsraamwerk (NIPF) waarop die Industriële Beleid Aksieplan (IPAP) 2018/2019– 2020/2021 gebaseer is. ✓✓
- voorsiening van subsidies en aansporingsbeduidende vooruitgang en groei in staat stel in die opgradering van waardetoevoeging en arbeidsintensiewe vervaardigingsektore, die Swart besigheid-verskaffer ontwikkelingsprogram, Buitelandse investering toelaes, SEDA Tegnologie Program, ens. ✓✓
- groot sukses bereik is in die bekamping van doeane bedrog en onwettige invoere van produkte van 'n swak kwaliteit, deur invoerbepanking van die Wet op Doeane beheer, die Wet op Doeanebelasting, die Wet op Internasionale Handel Administrasie en die Wet op Vervalste goedere. ✓✓
- 'n belyning van handelsbeleid en nywerheidsbeleid plaasgevind het deur die Departement van Handel en Nywerheid (DHN) as een van sy doelwitte. ✓✓
- dit daartoe gelei het dat Suid-Afrikaanse nywerhede meer mededingend geword het in die globale mark. ✓✓

SA was onsuksesvol in sy Streekontwikkelings beleide omdat:

- nywerhede gesluit het weens die onttrekking van finansiële ondersteuning deur die regering. ✓✓
  - daar geen aanduiding is van goeie bestuur nie, as gevolg an korrupsie en nepotisme, ✓✓ bv. staatskaping. ✓
  - daar 'n gebrek is aan aanspreeklikheid en deursigtigheid en programme gevolglik nie korrek gemonitor en geëvalueer word nie. ✓✓
  - beleide slegs vir 'n korttermyn doel geïmplementeer word (geen volhoubaarheid nie), bv. programme soos die UOWP vir menslike hulpbronne en beskermings beleide vir natuurlike hulpbronne. ✓✓
  - daar geen integrasie is nie, want ontwikkeling is steeds gesentraliseer in dorpe en stede. ✓✓
  - daar steeds 'n groot gaping is tussen ontwikkeling in stedelike en plattelandse gebiede kragtens infrastruktuur. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte toepaslike antwoord.)

SLOT

Die Suid-Afrikaanse regering het toegetree tot verskeie ooreenkomste en projekte wat ontwikkeling in Suider-Afrika ondersteun, tot voordeel van Suid-Afrika. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte toepaslike slot.)

Maks. (2) (2)

[40]

TOTAAL AFDELING C: 40

GROOTTOTAAL: 150